

ТУВЕ ЯНСОН ПРОЛЕТНА ПЕСЕН

Превод от шведски: Теодора Джебарова, 1978

chitanka.info

В една спокойна, безоблачна вечер в края на април Снусмумрик вече се озова толкова далеч на север, че по северната страна на възвишенията още лежах снежни петна.

Цял ден бе вървял през непокътнати местности, а над себе си чуваше непрестанно виковете на прелетните птици.

И те като него се прибираха от юг.

Вървеше леко, защото раницата му беше почти празна и нямаше какво да го тревожи. Радваше се на гората, на времето и на себе си. Утрешният и вчерашният ден бяха еднакво далеч, а сега слънцето блестеше яркочервено между брезите и въздухът бе прохладен и мек.

„Такава вечер заслужава една песен“, мислеше и Снусмумрик. Една нова песен, в която да има една част очакване и две части пролетна тъга, а останалото да изразява безмерното му блаженство, че може да се скита, да е сам и да му е хубаво, когато е сам със със себе си.

Тази мелодия се въртеше под шапката му от няколко дни, но той не се решаваше да я извади наяве. Тя трябваше да улегне, да се превърне в такова весело убеждение, че когато докосне устната хармоничка, всички звуци веднага да скочат по местата си.

Ако прибърза да ги извади, те можеха да се заинатят и песента му да излезе само полухубава, а можеше и да му мине настроението и вече никога нямаше да успее да ги улови както трябва. Мелодиите са сериозни работи, особено ако трябва да станат хем веселички, хем тъжнички.

Но тази вечер Снусмумрик вярваше в своята песен. Тя съществуваше, беше почти готова и щеше да стане по-хубава от всички, които беше измислил до сега.

А когато пристигне в Муминската долина, ще я изсвири седнал на моста над реката и Муминтрол веднага ще каже:

— Чудесна е! Ужасно чудесна!

Снусмумрик спря сред мъха и изведнъж му стана малко криво. Муминтрол го очакваше и копнееше за него. Седеше си у дома, чакаше го и му се възхищаваше, а на раздяла беше му казал:

— То се знае, че трябва да си свободен. Ще тръгнеш, естествено. Как да не разбирам, че понякога ти е нужно да останеш сам!

А в същото време очите на Муминтрол почерняха от отчаяние и безнадежден копнеж.

— Ох, ох! — рече Снусмумрик и продължи да крачи. — Ох, ох! Колко е чувствително това тролче. Няма да мисля за него. То е добро тролче, но тъкмо сега не бива да мисля за него. Тази вечер съм сам с моята мелодия, а тази вечер не е утре.

Подир малко Снусмумрик съвършено забрави Муминтрол. Търсеше си приятно място за почивка и като чу по-навътре в гората да ромоли поточе, веднага се запъти нататък.

Последната червена слънчева ивица угасна между стволите на дърветата и бавно започна да се спуска синкав пролетен здрач. Цялата гора посиня, а брезите се отдръпваха като бели стълбове по-надалеч и по-надълбоко в сумрака.

Поточето му хареса.

Бистро и кафяво, то прескачаше купчинки от миналогодишни листа, провираше се през нестопени ледени тунели, криволичеше в мъха и се хвърляше презглава от едно водопадче с бяло пясъчно дъно. Понякога пееше мажорно като комар, а после искаше да се представи за голямо и страшно и си правеше гаргара с малко снежна вода, и накрая се надсмиваше на всичко.

Снусмумрик спря сред мокрия мъх и се заслуша. „Поточето ще влезе в моята песен — помисли си той. — Като рефрен, може би.“

В същия миг от брега се откъсна един камък и промени мелодията на водата с цяла октава.

„Това си го биваше — възхити се Снусмумрик. — Ей така трябва да звучи.“

Една друга гама точно по средата — просто така. „Дали пък да не посветя една песен на поточето — цялата само за него?“

Той извади старата си тенджера и я напълни от водопада. После тръгна между боровите да си търси дръвца. Гората беше мокра от разтопения сняг и пролетните дъждове, та Снусмумрик трябваше да се мушне под един гъсталак от повалени дървета, за да намери сухи съчки. Той протегна лапа... и в същия миг нещо изпищя, профуча край него към боровите и продължи да се вайка дълго време из гората.

„Така е — помисли си Снусмумрик. — Във всеки храст какви ли не гадинки и дребосъци. Знам си аз. Чудно защо всичките са така нервни. Колкото са по-дребни, толкова повече се стряскат.“

Той измъкна един сух пън и малко съчки и спокойно си стъкми лагерния огън до самия завой на поточето. Огънят веднага се хвана,

защото Снусмумрик беше свикнал да си готви сам. Той никога не приготвяше ядене за някой друг, освен ако това се налагаше, и никак не държеше някой друг да го кани навечеря. Всички смятаха за необходимо да бърборят, докато се хранят.

Освен това имаха слабост към столове и маси, а в най-лошия случай употребяваха и салфетки.

Дори бе чувал за един хемул, който се преобличал преди ядене, но това сигурно беше клевета.

Снусмумрик ядеше постната си супичка, а погледът му се рееше по зеления мъх под брезите, за да си починат очите му.

Мелодията идваше все по-близо и оставаше само да я грабне за опашката. Но той имаше време да я дочака, тя беше обградена и не можеше да му се изплъзне. Първо трябваше да измие съдовете, после да си запали лулата, а сетне — когато огънят се превърне в жарави и нощните животни започнат да си подвикват из гората — тогава ще настъпи време да съчини една песен.

Снусмумрик плакнеше тенджерата в поточето, когато зърна животинчето. То седеше на отсрещния бряг на ручея под един корен и го гледаше ококорено изпод рошавия си бретон. Очите му бяха изплашени, но много любопитни и следяха всяко движение на Снусмумрик.

Две плахи очи под кичур коса. Ей така изглеждат онези, на които не можеш да разчиташ.

Снусмумрик се престори, че не е видял животинчето. Той посъбра огъня, накърши малко борови клонки и седна върху тях. Извади лулата и бавно я запали. Духаше тънки вълма дим към нощното небе и чакаше да дойде неговата пролетна песен.

Но тя не идваше. Вместо това, той усещаше очите на животинчето: те следяха всичко, което правеше, възхищаваха се на всичко и малко по малко отвътре започна да го полазва досада.

Снусмумрик плясна с лапи и извика: „къш!“

А животинчето изскочи изпод корена и каза много свенливо:

— Надявам се, че не съм те изплашило? Аз те знам кой си. Ти си Снусмумрик.

Без много да му мисли, животинчето се хвърли в ручея и тръгна да гази към отсрещния бряг. Ручеят беше прекалено голям за толкова мъничко животинче, а водата — студена. То се подхлъзна няколко пъти

и цамбурна през глава, но Снусмумрик беше толкова раздразнен, че не пожела да му помогне.

Най-сетне на брега изпълзя нещо окаяно и тънко като вейка, тракаше със зъби и рече:

— Здравей! Много съм щастливо, че се запознах с теб.

— Здравей — отговори Снусмумрик студено.

— Бива ли да се стопля на твоя огън? — продължи животинчето и цялата му мокра муцунка засия. — Представи си, ще ме наричат: „Този Който Веднъж Седя Край Лагерния Огън На Снусмумрик“. Цял живот няма да го забравя.

Животинчето се присламчи още по-близо, сложи лапка върху раницата и прошепна тържествено:

— Тук ли си държиш устната хармоничка? Вътре ли е сега?

— Да — отвърна Снусмумрик доста троснато.

Изчезнала беше неговата мелодия на усамотението — цялото настроение бе пропаднало, той захапа лулата и втренчи поглед в брезите, без да ги вижда.

— Няма да ти преча, ти не се смущава — забърбори невинно животинчето. — Искам да кажа, ако ти се свири, де. Ти нямаш понятие как копнея за музика. Никога не съм чувало музика. Но за теб много съм чувало. Таралечко и Малчо, и Мама — всички са ми разправяли... Малчо дори те е виждал! Наистина нямаш понятие... тук нищо не се случва... А ние толкова много си мечтаем...

— Ти как се казваш? — попита Снусмумрик; вечерта така или иначе беше провалена и той сметна, че е по-добре да каже нещо.

— Аз съм толкова мъничко, че си нямам име — оживено отвърна животинчето. — Представи си, досега никой не ме е питал. А ето че идваш ти, за когото толкова много са ми разправяли и с когото копнеех да се запозная, и ме питаш как се казвам. Мислиш ли... дали не би могъл... искам да кажа, страшно много ли ще те затрудни да ми измислиш едно име, едно такова, дете да си е само мое и на никой друг? Сега, тази вечер?

Снусмумрик измърмори нещо и нахлупи шапката над очите си. Някой прелетя с дълги заострени криле над ручея и после се обади тъжно и проточено откъм гората: Йо-йоо, йо-йоо, ти-оо...

— Който се възхищава прекалено много от някого, никога не е напълно свободен — каза внезапно Снусмумрик. — Това го знам.

— Аз знам, че ти всичко знаеш — забъбри животинчето и припъзля още по-близо. — Знам, че всичко си видял. Каквото казваш, все е право и аз винаги ще се опитвам да бъда така свободно като теб. А сега сигурно се прибираш в Муминската долина да си починеш и да видиш познатите си... Таралежко каза, че когато Муминтрол се събуждал от зимен сън, веднага почвал да копнее за теб... Сигурно е чудесно да има някой, който копнее за теб и винаги те чака и чака?

— Ще отида когато си искам — избухна Снусмумрик. — Може изобщо да не отида. Може да тръгна в съвсем друга посока.

— О! Той сигурно много ще се натъжи — въздъхна животинчето.

Беше поизсъхнало от топлината и кожухчето на гърдите му стана светлокафяво и пухкаво. То заопипва пак раницата и попита предпазливо:

— Не би ли искал... Толкова свят си пребродил...

— Не! — отсеке Снусмумрик. — Не сега.

И си помисли огорчено: „Защо не ме оставят на мира, когато тръгна да скитам?! Не разбират ли, че ако почна да разказвам, всичко ще се натроши на думи? А после ще изчезне и като искам да си спомня какво е било, ще помня само как съм го разказвал.“

Дълго време беше тихо, после нощната птица пак се обади.

Животинчето се надигна и промълви с тънко гласче:

— Е, тогава да си тръгвам. Бъди здрав!

— Бъди здрав — отвърна Снусмумрик, пък го заусуква: — Ей, ти! Такова... Нали искаше да си имаш име. Би могло да се казваш Тити-оо, разбираш ли, в началото весело и с няколко тъжни „о“-та на края.

Животинчето замръзна на място, втренчи поглед и очите му заблестяха жълти от светлината на огъня. То обмисли името си, изпита вкуса му, заслуша се в звука му, вмъкна се в него и най-после вирна нос към небето и тихичко изквича новото си име, тъй тъжно и захласнато, че Снусмумрик го полазиха тръпки по гърба.

Сетне кафявата опашница се шумугна в треволяка и всичко утихна.

— Уф! — изпъшка Снусмумрик и подритна жарта. Той изчука лулата си, на края стана и се провикна:

— Ей ти, я се върни!

Но гората мълчеше.

— Да-да — проточи Снусмумрик. — Никой не може вечно да е любезен и общителен. Просто не успява. А животинчето все пак си получи име! Това е.

Той се отпусна, заслуша се в поточето и зачака своята мелодия. Но тя не идваше. Веднага разбра, че е отлетяла много надалеч и че не може да я улови. Сигурно никога вече. В главата му се въртеше само настойчивият, свенлив глас на животинчето и бърбеше ли, бърбеше.

— Такива като него трябва да си стоят у дома при своите майки — забоботи Снусмумрик сърдито и се хвърли по гръб върху боровите клонки. Подир малко пак се надигна и се провикна към гората. Дълго се ослушваше, но после нахлупи шапката си чак до носа и се приготви да спи.

На другата сутрин Снусмумрик продължи пътя си. Беше уморен и в лошо настроение и крачеше на север, без да поглежда на ляво или на дясно, а под шапката му нямаше ни следа от мелодия.

Не можеше да мисли за нищо друго, освен за онова животинче. Помнеше всяка негова дума и всяка своя дума и непрестанно ги преповтаряше, докато му стана лошо и така отмаля, че трябваше да седне.

„Какво става с мен? — сърдито и объркано си помисли Снусмумрик. — Никога не ми е било така. Сигурно съм болен.“

Той се надигна и продължи бавно нататък, но започна отново да мисли какво казало животинчето и какво му отговорил той.

Най-сетне разбра, че така не може. По някое време след пладне Снусмумрик се завъртя кръгом и пое обратния път.

Подир малко му олекна. Вървеше по-бързо и по-бързо, препъваше се и припкаше. Малки песнички прелитаха край ушите му но той нямаше време да ги улови. Надвечер пристигна отново в брезовата гора и започна да вика.

— Ти-ти-оо! — крещеше той. — Ти-ти-оо!

А нощните птици се разбудиха и отговориха „ти-оо, ти-оо“, но животинчето не се обади.

Снусмумрик търчеше насам-натам, търсеше и викаше, докато се здрачи. Сърпът на новата луна се показа над полянката, а Снусмумрик го гледаше и просто не знаеше какво да прави.

„Трябва да си пожелаеш нещо — помисли си той, — нали има новолуние.“

Вече се канеше да си пожелае каквото винаги си пожелаваше: една нова песен или нови пътища, но изведнъж се отказа и издума:

— Да намеря Ти-ти-оо.

После се завъртя три пъти около себе си, прекоси полянката, навлезе в гората и превали билото. В храстите изшумоля нещо светлокафяво и пухкаво.

— Ти-ти-оо — извика тихичко Снусмумрик. — Върнах се, за да си поприказвам с теб.

— О, здравей — обади се Ти-ти-оо и се подаде от шубрака. — Много хубаво си направил. Тъкмо ще ти покажа какво измайсторих. Табелка! Погледни! С моето собствено ново име и ще си я закача на вратата, когато си направя собствена къща.

Животинчето му показва парче кора от дърво, върху което бе издълбан отличителен белег и продължи важно:

— Хубава е, нали? Всички й се възхитиха.

— Чудесна! — съгласи се Снусмумрик. — Значи ще си правиш къща?

— Естествено! — засия животинчето. — Изнесох се от дома и започнах да живея на сериозно! Колко е интересно! Разбираш ли, преди да си имам име, само тичах тук и там и налучквах нещата в общи черти, а събитията прелитаха покрай мен и понякога бяха опасни, а понякога бяха безопасни, но нищо не беше истинско, разбираш ли?

Снусмумрик отвори уста да каже нещо, но животинчето веднага продължи:

— Сега вече съм личност и всичко, което се случва, означава нещо. Защото то не се случва току-така, в общи черти, а се случва на мен, Ти-ти-оо. А Ти-ти-оо си има такова или онакова мнение за нещата, ако можеш да разбереш какво искам да кажа?

— Как да не разбирам — рече Снусмумрик. — Много хубаво!

Ти-ти-оо кимна и пак започна да тършува из храсталаците.

— Знаеш ли какво — поде Снусмумрик, — все пак реших да отида при Муминтрол. Струва ми се, че дори съм се позатъжил за него.

— Тъй ли? — обади се Ти-ти-оо. — За Муминтрол? Ами добре.

— Ако искаш, ще ти посвирия — продължи Снусмумрик. — Или ще ти разкажа някоя приказка.

Животинчето подаде глава от храстите:

— Приказка ли? Да, да. Може би довечера, че тъкмо сега съм се разбързал... Нали ще ме извиниш?...

Светлокафявата опашчица се шмугна в треволяка, изчезна за няколко мига, а после ушичките на Ти-ти-оо щръкнаха малко по-надалеч и той се провикна весело:

— Хайде, бъди здрав и поздрави Муминтрол! А аз трябва да бързам да живея, пропилял съм толкова много време!

И след миг вече го нямаше.

Снусмумрик се почеса по главата.

— Значи така — рече си той. — Да-дааа. Такава била работата!

Той легна по гръб в мъха и се загледа в пролетното небе, което нагоре беше ясносиньо, а над върхарите на дърветата — морско зелено. Нејде под шапката му се разшава онази песенчица, в която имаше една част очакване и две части пролетна тъга, а всичко останало беше безмерно блаженство, че е сам.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.